

دستور جلسه شماره (۲)

عنوان: بررسی پیشنهاد کفایت ارائه رسید تراکنش به عنوان سند اثبات اصالت معاملات

مرجع طرح موضوع: کمیسیون توسعه پایدار و محیط زیست اتاق ایران و اتحادیه صنایع بازیافت ایران

تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۱/۰۵/۲۵

تعداد صفحات دستور جلسه: ۴ صفحه

شرح موضوع:

الف) به استناد ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم « اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع این قانون که حسب اعلام سازمان امور مالیاتی کشور موظف به ثبت نام در نظام مالیاتی می‌شوند، مکلفند برای انجام معاملات خود صورتحساب صادر و شماره اقتصادی خود و طرف معامله را در صورتحساب‌ها، قراردادها و سایر اسناد مشابه درج و فهرست معاملات خود را به سازمان مذکور ارائه کنند.

عدم صدور صورتحساب یا عدم درج شماره اقتصادی خود و طرف معامله یا استفاده از شماره اقتصادی خود برای دیگران و یا استفاده از شماره اقتصادی دیگران برای معاملات خود، حسب مورد مشمول جریمه‌ای معادل دو درصد (۲٪) مبلغ مورد معامله می‌شود. همچنین عدم ارائه فهرست معاملات انجام شده به سازمان امور مالیاتی کشور از طریق روش‌هایی که تعیین می‌شود مشمول جریمه‌ای معادل یک درصد (۱٪) معاملات است که فهرست آنها ارائه نشده است، می‌باشد.

ب) در بسیاری از حوزه‌های کسب و کار، بالاخص حوزه‌هایی که با تأمین مواد اولیه، قطعات یا کالاها از بازارهای غیرمستقیم (خرید از خرده‌فروشان، کشاورزان، ضایعات‌فروشان یا عرضه‌کنندگان از اقشار پایین جامعه)، تأمین‌کنندگان خاص (خرید قطعه یا کالایی خاص و کمیاب یا خرید از تأمین‌کننده‌ای که بازار را در انحصار خود دارد) یا شهروندان (خرید و جمع‌آوری کالاهای مرجوعی، دست‌دوم، ضایعات قابل بازیافت و...) سروکار دارند، دریافت فاکتور فروش یا شماره‌ی ملی از تأمین‌کننده در اغلب اوقات برای طرف تقاضا غیرممکن است و تنها سند در اختیار خریدار، رسید تراکنش است.

این مشکل طرف تقاضا را ناچار می‌سازد که برای رفع نیاز و ادامه‌ی حیات بنگاه خود، یا به خرید بدون فاکتور و شماره‌ی ملی از تأمین‌کننده تن دهد و شرایط وی را بپذیرد، یا از تأمین نیاز خود صرف‌نظر نموده و حتی در مواردی به دلیل عدم توان تأمین، واحد تولیدی خود را موقتا یا دائما تعطیل نماید.

سایر تبعات امتناع و استنکاف فروشنده از صدور فاکتور که بر مؤدی تحمیل می‌شود نیز عبارتند از:

۱- تحمیل مالیات بر ارزش افزوده تأمین‌کنندگان به طرف تقاضا

۲- چالش‌های مؤدی در اثبات حقیقی بودن معامله به سازمان امور مالیاتی منجر به رد دفاتر، محاسبه درآمد منصفانه و...

پ) نمود بارز این امر در فعالیت صنعت‌گران بازیافت به روشنی مشاهده گردیده‌است، به این شکل که این صنعت‌گران ناچارند یا واحدهای خود را تعطیل نموده و یا نهادهای اصلی خود را از قشر «ضایعات‌فروش» اکتفا نمایند که این قشر کاملا فاقد هرگونه مجوز، شرکت، پرونده‌ی مالیاتی و... هستند و علی‌رغم گردش‌های چند میلیارد تومانی در سال، اساسا از صدور فاکتور فروش یا تسلیم بارنامه به عنوان اسناد اثبات اصالت معاملات به انحاء مختلف امتناع می‌ورزند.

طبیعتا این امر فعالان صنعت بازیافت را با مشکلات عدیده در رسیدگی‌های مالیاتی از جمله رد شدن خریدهای بنگاه‌ها توسط ممیزان یا فشار به

صنعت‌گر در جهت اعلام شماره‌ی ملی، آدرس، کدپستی، جواز کسب و... متعلق به تأمین‌کننده مواجه نموده‌است که مشخصاً ارائه‌ی این اطلاعات یا خرید از اشخاص دیگر، با توجه به روش کار، شبکه‌سازی و خودداری تأمین‌کنندگان از ارائه‌ی هر گونه اطلاعات اساساً غیرممکن است. همچنین بی‌تردید ادامه‌ی وضع موجود صرفاً به تسلط هر چه بیشتر ضایعات‌فروشان بر صنعت‌گران ختم شده، خودبه‌خود هزینه‌ی فعالیت شفاف را برای صنعت‌گران افزایش داده و ایشان را نیز به قانون‌گریزی هدایت می‌کند که این امر قطعاً مخل سلامت محیط کسب‌وکار و جامعه است.

(ت) مطابق کلیه‌ی مواد ۵۲، ۵۵، ۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰ و ۶۱ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون مبارزه با پولشویی، احراز هویت صاحبان هر گونه حساب بانکی، پیش از افتتاح حساب یا آغاز هر گونه همکاری میان موسسات مالی و اعتباری و بانک‌ها با صاحبان حساب الزامی است و باید صورت پذیرد. بنابراین، اطلاعات هویتی هر صاحب حساب بانکی، از جمله شماره‌ی ملی ایشان در اختیار بانک‌ها قرار دارد و سازمان امور مالیاتی نیز به این اطلاعات دسترسی دارد.

(ث) مطابق بند ۹ بخشنامه ۲۰۰۹۹/۱۶ سازمان امور مالیاتی با عنوان نحوه بررسی و رسیدگی به اطلاعات پولی و مالی واصله از جمله تراکنش‌های بانکی) تراکنش‌های بانکی که اساساً ماهیت درآمدی برای صاحب حساب ندارند، عبارتند از:

- تراکنش‌های بانکی مربوط به اعضای هیئت مدیره و سهامداران اشخاص حقوقی با تأیید شخص حقوقی مورد نظر
- دریافتی و پرداختی مرتبط به حق شارژ
- دریافتی و پرداختی به حساب بستگان (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود)
- تسهیلات بانکی دریافتی
- انتقالی بین حساب‌های شخص
- انتقال بین حساب‌های شرکا در مشاغل مشارکتی
- تنخواه‌های واریزی به حساب اشخاص توسط کارفرما با تأیید کارفرمای ذی‌ربط
- دریافت‌ها و پرداخت‌های سهامداران و اعضای هیئت مدیره اشخاص حقوقی که طرف مقابل آن در دفاتر شخص حقوقی در حساب‌های دریافتی و پرداختی (جاری شرکا) منظور شده است.
- قرض و ودیعه دریافتی و پرداختی
- وجوه دریافتی ناشی از جبران خسارت
- انتقالی بین حساب‌های بانکی اشخاص در صورتی که مربوط به درآمد نباشد
- مبالغ دریافتی و پرداختی اشخاص به عنوان واسط با توجه به فضای کسب و کار اشخاص حقیقی (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود)

و تراکنش‌های بانکی که ماهیت درآمدی دارند لیکن با رعایت مقررات از پرداخت مالیات معاف یا مشمول مالیات مقطوع با نرخ صفر یا مالیات آن کسر در منبع بوده باشد. در راستای اجرای این بند صرف عدم همخوانی ریال به ریال مبالغ نمی‌تواند مبنای عدم پذیرش اظهارات مکتوب مؤدی در خصوص فعالیت‌های مذکور باشد و تراکنش‌های بانکی که ماهیت درآمدی دارند لیکن قبلاً در محاسبه مالیات منظور شده است.

بر همین اساس، در شرایطی که خریدار صراحتاً اذعان می‌نماید که ماهیت تراکنشی که رسید آنرا در اختیار دارد، «خرید» از فروشنده‌ای بوده که شماره‌ی ملی وی در دسترس نیست:

۱- شماره‌ی ملی و کلیه‌ی اطلاعات هویتی فروشنده در اختیار بانک طرف حساب فروشنده است و سازمان امور مالیاتی نیز به این اطلاعات

دسترسی دارد.

۲- گرچه تنها سند در اختیار خریدار شماری حساب فروشنده بر اساس رسید تراکنش است، در صورت معاملات فصلی ردیفی برای درج شماره‌ی حساب (شماره‌ی شبا) خریدار از طرف فروشنده وجود ندارد و تنها امکان درج شماره‌ی ملی برقرار است.

۳- ماهیت تراکنش ورودی به حساب فروشنده، از جنس «فروش» است و بر آن مالیات تعلق می‌گیرد؛ مگر آنکه فروشنده بتواند ادعای خریدار را در خصوص ماهیت تراکنش رد نماید و آنرا در یکی از قالب‌های بند ۳ تعریف نماید که قطعا اثبات آن به تأیید خریدار نیز نیاز دارد. (به فرض اگر فروشنده ماهیت رقم به ورودی به حساب خود را از جنس بازپرداخت دیون تعریف نماید، قطعا باید ماهیت این امر توسط خریدار نیز تأیید گردد).

ج) با توجه به اینکه بعضا چنین مطرح می‌شود که افرادی که از صدور فاکتور فروش امتناع می‌ورزند، از حساب‌های اجاره‌ای استفاده می‌کنند؛ باید بیان داشت که اولاً استفاده از حساب‌های اجاره‌ای یا در اختیار قرار دادن حساب به شخص ثالث تخلف محرز قانون است، جایی برای توجیه آن نیست و باید با آن برخورد مقتضی گردد و ثانياً دستورالعمل‌هایی چون «دستورالعمل الزامات اجرایی تعیین سطح فعالیت اشخاص حقیقی فاقد شغل و اشخاص حقوقی غیرفعال» ظرفیت مناسبی برای حل این چالش هستند.

چ) بنابراین با عنایت به اینکه در بسیاری از موارد تنها مدرک در اختیار خریدار، شماره‌ی حساب بانکی فروشنده بر اساس سند تراکنش است، بهره‌گیری از ظرفیت مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم فرصت ویژه‌ای برای صنعت‌گران این حوزه است که بتوانند با ارائه‌ی صورت تراکنش و شماره‌ی حساب‌های بانکی تأمین‌کنندگان و همکاری سازمان امور مالیاتی در رسیدگی به حساب‌ها، اولاً مشکلات خود را در رسیدگی‌های مالیاتی در شرایطی که فروشنده از صدور فاکتور امتناع می‌ورزد حل نموده و ثانياً تأمین‌کنندگان را به فعالیت شفاف و قانونی هدایت نمایند. قطعا این امر تحقق همکاری برد-برد مودی و سازمان در بسط شفافیت اقتصادی در جامعه خواهد بود.

بر همین اساس، اگر امکانی فراهم آید که برای اطلاعات حساب بانکی اشخاص در صورت معاملات فصلی افزوده گردد و از ارتباط میان اطلاعات هویتی اشخاص با اطلاعات حساب بانکی ایشان در این ردیف بهره گرفته شود، نه تنها مشکلات بخش بزرگی از فعالان کسب‌وکار حل می‌شود، بلکه با بسط شفافیت و عدالت مالیاتی در کشور، زمینه‌های قانون‌گریزی و فعالیت غیرشفاف کاهش می‌یابد. بر همین اساس مزایای حاصل از اجرای چنین طرحی عبارتند از:

۱- قبول سند تراکنش به عنوان سند اثبات اصالت معامله: همکاری مودی در ارائه‌ی اطلاعات حساب بانکی تأمین‌کنندگانی که از صدور فاکتور و فعالیت رسمی استنکاف می‌ورزند در صورت معاملات فصلی، کفایت لازم را داشته، عدالت مالیاتی حاکم شده، مالیات‌ستانی از بنگاه‌های غیرشفاف آغاز شده و هزینه‌های بنگاه خریدار نیز توسط میزبان مورد قبول قرار گیرد.

۲- کشف اطلاعات هویتی بر مبنای اطلاعات حساب بانکی: مسئولیت کشف اطلاعات تکمیلی تأمین‌کنندگانی که از صدور فاکتور امتناع می‌نمایند (اعم از شماره ملی، آدرس، کد پستی، مجوز فعالیت و...) از عهده‌ی خریدار خارج شده و از فشار به مودیان جهت معرفی کد ملی، آدرس و کدپستی آن دسته از تأمین‌کنندگان خودداری می‌گردد.

۳- خودداری از تنبیه مؤدی به جای تأمین‌کننده‌ی غیرشفاف: به جای رد دفاتر یا محاسبه‌ی درآمد منصفانه (علی‌الرأس کردن) برای مودیانی که قربانی عدم صدور فاکتور توسط تأمین‌کننده گردیده‌اند، با توجه به اطلاعات حساب بانکی ارائه‌شده توسط مؤدی، به حساب‌های تأمین‌کنندگانی که از صدور فاکتور امتناع ورزیده و غیرشفاف فعالیت می‌کنند رسیدگی شود.

۴- جلوگیری از افشای هویت مودی برای تأمین‌کننده: هویت مؤدیانی که در ارائه‌ی حساب‌های بانکی تأمین‌کنندگان در صورت معاملات فصلی اقدام کرده‌اند، برای تأمین‌کنندگان افشاء نمی‌گردد و عملیات به صورت سیستمی انجام می‌گیرد.

جمع‌بندی:

با توجه به ادله‌ی فوق و تأکید بر بسط شفافیت و عدالت مالیاتی در فضای کسب‌وکار کشور راه حل «اصلاح قالب صورت معاملات فصلی و افزودن ردیف شماره‌ی شبا به صورت معاملات فصلی و برقراری ارتباط میان شماره‌ی ملی با شماره‌ی شبای اشخاص» از سه طریق زیر پیشنهاد می‌گردد:

۱- افزودن ردیف شماره‌ی شبا به صورت معاملات فصلی و دسترسی بر خط به شماره‌های ملی: برقراری امکانی جهت خواندن شماره‌ی ملی فروشنده بر مبنای شماره‌ی شبای او از روی اطلاعات موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی کشور و تکمیل خودکار صورت معاملات فصلی به این صورت، می‌تواند کم‌خطاترین و سریع‌ترین راه برای حل این مشکل باشد.

۲- ایجاد پایگاهی عمومی برای دسترسی بر خط به شماره‌های ملی از روی شماره‌ی شبای اشخاص: این راه حل نیز مسئولیت استخراج شماره‌ی ملی فروشنده را به عهده‌ی خریدار گذاشته و به نظر نمی‌رسد دارای تبعات امنیتی خاصی باشد، چرا که هم‌اکنون نیز اولاً این اطلاعات در اختیار بانک‌هاست، ثانیاً نام شخص را می‌توان از روی شماره‌ی شبا پیدا کرد.

۳- تکمیل شماره‌های ملی از روی شماره‌ی شبای اشخاص توسط کارشناسان سازمان امور مالیاتی در رسیدگی به صورت‌های معاملات فصلی: این راه حل تبعات امنیتی احتمالی راه قبلی را هم مدیریت نموده، اما بر وظایف و مسئولیت‌های کارشناسان سازمان می‌افزاید که نسبت به دو راه قبلی در اولویت پایین‌تری است.